

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n pikamaksamisasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maksupalvelulakia, maksulaitoslakia ja Finanssivalvonnasta annettua lakia. Ehdotetuilla laeilla täydennettäisiin kansallisesti EU:n pikamaksamisasetusta. Asetus edellyttää seuraamuksista säättämistä, toiseen maksupalveludirektiiviin tehtyjen muutosten implementoimista sekä pikasiirron käsitteen lisäämistä kansalliseen lainsäädäntöön.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	3
3 Nykytila ja sen arviointi.....	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	8
4.3 Muut toteuttamisvaihtoehdot	9
5 Lausuntopalaute.....	10
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	10
6.1 Maksupalvelulaki	10
6.2 Maksulaitoslaki	12
6.3 Laki Finanssivalvonnasta	13
7 Voimaantulo	13
8 Toimeenpano ja seuranta	13
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	13
LAKIEHDOTUKSET	15
maksupalvelulain muuttamisesta	15
maksulaitoslain muuttamisesta.....	17
Finanssivalvonnasta annetun lain 38, 40 ja 41 a §:n muuttamisesta.....	20

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Euroopan komissio antoi 26.10.2022 ehdotuksen¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi koskien euromääräisiä pikamaksuja. Pikamaksut ovat tilisiirtomuoto, jossa varat siirtyvät maksajan tililtä maksunsaajan tilille muutamassa sekunnissa. Maksut on mahdollista toteuttaa milloin tahansa: päivällä tai yöllä ja minä tahansa vuoden päivänä. Samassa yhteydessä komissio julkaisi myös ehdotukseen liittyviä vaikutusarvioita².

Suomessa asetusehdotusta on käsitelty U-kirjelmässä (U 91/2022 vp), josta talousvaliokunta on antanut lausuntonsa (TaVL 75/2022 vp).

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät asetuksen sisällön 13.3.2024 annetulla asetuksella 886/2024³ (jäljempänä *pikamaksamisasetus*). Pikamaksamisasetuksella muutettiin asetuksia (EU) 260/2012⁴ (jäljempänä *SEPA-asetus*) ja (EU) 1230/2021⁵ (jäljempänä *asetus rajatylittävistä maksuista unionissa*) sekä direktiivejä 98/26/EY⁶ (jäljempänä *selvitysdirektiivi*) ja (EU) 2366/2015⁷ (jäljempänä *toinen maksupalveludirektiivi*).

Asetus edellyttää jäsenvaltioilta täydentävää kansallista sääntelyä. Täydentävä sääntely on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Pikamaksamisasetuksella kaikki maksupalveluntarjoajat, jotka tarjoavat maksupalvelunkäyttäjilleen maksupalvelua euromääräisten tilisiirtojen lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi, veloitetaan tarjoamaan euromääräisten pikasiirtojen lähettämistä ja vastaanottamista koskevaa maksupalvelua kaikille maksupalvelunkäyttäjilleen. Pikasiirtopalveluiden tulee olla käytettävissä ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä. Asetuksella vahvistetaan euromääräisiin pikasiirtoihin sovellettavat erityiset vaatimukset, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja yhdentyminen.

¹ https://ec.europa.eu/finance/docs/law/221026-proposal-instant-payments_en.pdf

² https://ec.europa.eu/finance/docs/law/221026-impact-assessment_en.pdf

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/886 asetusten (EU) N:o 260/2012 ja (EU) 2021/1230 sekä direktiivien 98/26/EY ja (EU) 2015/2366 muuttamisesta euromääräisten pikasiirtojen osalta. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400886

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 260/2012 euromääräisiä tilisiirtoja ja suoraveloituksia koskevista teknisistä ja liiketoimintaa koskevista vaatimuksista sekä asetuksen (EY) N:o 924/2009 muuttamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=celex%3A32012R0260>

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1230 rajatylittävistä maksuista unionissa.

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1230/oj?eliuri=eli%3Areg%3A2021%3A1230%3Aoj&locale=fi>

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/26/EY selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A31998L0026>

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366 maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32015L2366>

Pikamaksamisasetuksessa säädetään myös pikasiirtoihin liittyvistä maksuista. Pikasiirtojen toteuttamiseen liittyvät palvelumaksut eivät saisi ylittää sellaisia palvelumaksuja, joita samalta maksupalvelunkäyttäjältä veloitetaan vastaavan tyypisistä muista euromääräisistä tilisiirroista. Tämä on tarpeen, jotta pikasiirrot vleistyisivät ja jotta maksupalvelunkäyttäjiä hyödyttävät verkostovaikutukset voisivat toteutua.

Maksupalveluntarjoajien olisi pikamaksamisasetuksen mukaan tarjottava pikasiirtojen ja tavallisten tilisiirtojen yhteydessä palvelua, jolla varmistettaisiin sen maksunsaajan nimi ja maksutilunniste, jolle maksaaja aikoo lähettää tilisiirron (niin kutsuttu tarkistamisen varmistava palvelu). Tällä tavoin mahdollistetaan pikasiirtojen turvallisuus. Maksupalveluntarjoajan tulisi suorittaa tällainen palvelu välittömästi sen jälkeen, kun maksaja on toimittanut asiaankuuluvat tiedot maksunsaajasta ja ennen kuin maksajalle tarjotaan mahdollisuus hyväksyä tilisiirto.

Asetuksessa säädetään yhdenmukainen tapa kohdennettujen taloudellisten rajoittavien toimenpiteiden, eli EU-pakotelistojen tarkistukselle. Maksupalveluntarjoajien on tarkistettava vähintään kerran päivässä, onko heidän asiakkaistaan nimetty henkilöitä tai yhteisöjä, joihin sovelletaan EU:n pakotteita.

Pikamaksamiseen liittyvien säännösten rikkomiseen olisi sovellettava jäsenvaltioiden toimivaltainen viranomaisten määräämiä seuraamuksia. Tästä syystä on tarpeen laatia tarvittavat kansalliset seuraamussäännökset. Asetus jättää jonkin verran kansallista liikkumavaraa seuraamusten osalta. Seuraamusten edellytetään olevan tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Lisäksi asetuksessa säädetään seuraamusmaksun matalimmasta mahdollisesta enimmäismäärästä sille, joka rikkoo EU-pakotelistojen tarkistuksen velvoitteen. Jäsenvaltioille jätetään siis liikkumavaraa, joka mahdollistaa korkeammasta seuraamusmaksun enimmäismäärästä säättämisen.

Pikamaksujen käyttöönotolle asetetaan asetuksessa siirtymäaikoja. Maksupalveluntarjoajien tulee tarjota pikasiirtojen vastaanottamispalvelua viimeistään 9.1.2025. Vastaavasti maksupalveluntarjoajien tulee tarjota pikasiirtojen lähettämispalvelua viimeistään 9.10.2025. Maksunsaajien tarkistamisen varmentava palvelu tulee ottaa käyttöön 9.10.2025 mennessä. Jäsenvaltioiden tulee antaa ja julkaista asetukseen liittyvät lait viimeistään 9.4.2025.

Pikamaksamisasetuksella muutetaan myös toista maksupalveludirektiiviä ja selvitysdirektiiviä. Muutoksilla mahdollistetaan, että maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitokset voivat osallistua jäsenvaltioiden kansallisiin selvitysjärjestelmiin. Jäsenvaltioille on jätetty liikkumavaraa sen suhteen, minkälaisella menettelyllä ne arvioivat selvitysjärjestelmiin osallistumista koskevia pyyntöjä.

3 Nykytila ja sen arviointi

Voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö ei sääntele pikasiirtoja erikseen, vaan niihin sovelletaan tilisiirtoihin liittyvää sääntelyä. Osa maksupalveluntarjoajista on luonut omia pikamaksamisjärjestelmiään ja tarjonnut pikasiirtoja jo useita vuosia. Osalla toimijoista on tarjonnassaan vain pikasiirtojen vastaanottamisen mahdollistava palvelu. Jotkin maksupalveluntarjoajista taas eivät tarjoa tällä hetkellä lainkaan pikasiirtoja mahdollistavia palveluita.

Suomen Pankin maksuneuvosto koordinoi suomalaisen pikamaksuratkaisun kehitystyötä omassa työryhmässään. Työryhmä on valmistellut eurooppalaisittain yhteensopivaa pikamaksuratkaisun konseptia sekä sääntökirjaa, jossa määritellään ne toimintatavat, käytänteet ja prosessit, joita jokainen pikamaksuratkaisussa mukana oleva toimija sitoutuu itsesääntelynä noudattamaan.

Nykytilan hahmottamiseksi on tarpeen käydä läpi, miltä osin pikamaksamisasetuksella tehtävät muutokset asetuksiin ja direktiiveihin edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

SEPA-asetus

Pikamaksamisasetuksen 1 artiklalla muutetaan SEPA-asetusta.

SEPA-asetuksen 2 artiklaan lisätään pikasiirtoja koskevat määritelmät. Pääosin lisäykset eivät aiheuta muutostarpeita kansalliseen sääntelyyn, mutta pikasiirron määritelmä on syytä lisätä maksupalvelulakiin.

SEPA-asetukseen lisätään uudet 5 a–5 d artiklat, joilla säädetään pikasiirtotapahtumista, tilisiirtoihin liittyvistä palvelumaksuista, maksunsaajan tarkistamisesta ja maksupalvelunkäyttäjien tarkistamisesta kohdennettujen taloudellisten rajoittavien toimenpiteiden varalta. Artiklan 5 a osalta maksupalvelulakiin on tarpeen lisätä informatiivisia viittauksia. Viittauksilla täsmennetään pikasiirtoihin sovellettavaa sääntelyä tilanteissa, joissa maksupalvelulaki on ristiriidassa SEPA-asetuksen 5 a artiklan kanssa. Artiklat 5 b–5 d eivät edellytä kansallisia muutoksia.

SEPA-asetuksen 11 artiklan 1 a kohtaan lisätään velvoite, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulee antaa 5 a–5 d artiklojen rikkomisen seuraamuksia koskevat säännöt. Seuraamusten tulee olla tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Pikamaksamisasetuksen artiklaan 5 d liittyvien seuraamusten osalta jäsenvaltioiden tulee 11 artiklan 1 b kohdan mukaan antaa säännös seuraamusten enimmäismäärästä. Artiklaan tehdyt lisäykset edellyttävät kansallisen lainsäädännön muutoksia. Artiklan 1 c kohdassa täsmennetään, että seuraamuksia ei kuitenkaan seuraisi siitä, mikäli pikasiirtoja varten tarvittavat maksutilit eivät ole käytettävissä tilien suunniteltujen ylläpitotoimien vuoksi. Kohta 1 d sisältää täsmennyksen jäsenvaltioille, joiden oikeusjärjestelmässä ei säädetä hallinnollisista seuraamuksista.

SEPA-asetuksen 15 artiklan uuteen 2 kohtaan lisätään komissiolle velvoite uudelleenarvioida lainsäädäntöä vuonna 2028. Artiklan 3 kohdassa asetetaan maksupalveluntarjoajille velvoite ilmoittaa erinäisiä tietoja toimivaltaiselle viranomaiselle. Artiklan 4 kohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen tulee toimittaa nämä tiedot edelleen komissiolle ja Euroopan pankkiviranomaiselle. Artiklan 5 kohdan mukaisesti pankkiviranomainen laatii tarpeelliset tekniset täytäntöönpanostandardit 3 kohtaa varten. Artiklan 6 kohdan perusteella komissio laatii vuonna 2027 kertomuksen pikasiirtojen saatavuuden ja käytön jäljellä olevista esteistä Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Lisäksi SEPA-asetuksen artiklaan 16 lisätään säännös, joka koskee jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö ei ole euro. Näiden artiklojen osalta asetusta ei edellytä kansallista sääntelyä.

Asetus rajatylittävistä maksuista unionissa

Pikamaksamisasetuksen 2 artiklalla muutetaan asetusta rajatylittävistä maksuista unionissa.

Rajatylittäviä maksuja koskevaan asetukseen 3 artiklaan lisätään palvelumaksujen suuruuteen liittyvä huomio, joka on seurausta SEPA-asetuksen uudesta 5 b artiklasta. Lisäys koskee maksupalveluntarjoajien veloittamia palvelumaksuja pikasiirroista jäsenvaltioissa, joiden rahayksikkö ei ole euro. Lisäksi asetukseen 6 artiklan 2 kohtaan tehdään kohdan sanamuotoa selkeyttävä muutos. Nämä muutokset eivät edellytä kansallista täydentävää sääntelyä.

Selvitysdirektiivi

Pikamaksamisasetuksen 4 artiklalla muutetaan selvitysdirektiiviä.

Pikamaksamisasetuksen perusteluiden mukaan direktiiviä on tarpeen muuttaa, koska maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitokset eivät nykyisin sisälly niiden yhteisöjen luetteloon, jotka kuuluvat selvitysdirektiivin mukaisen ”laitoksen” määritelmän piiriin. Tämän vuoksi maksulaitoksia ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitoksia käytännössä estetään osallistumasta jäsenvaltioiden kyseisen direktiivin mukaisesti nimeämiin järjestelmiin. Se, että maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitokset eivät pysty tämän johdosta osallistumaan tällaisiin maksujärjestelmiin, voi estää niitä tarjoamasta euromääräisiä pikasiirtoja tehokkaasti ja kilpailukykyisesti.

Tästä syystä direktiivin 2 artiklan b alakohtaa muutetaan lisäämällä maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitokset laitoksen määritelmään. Samoin muutetaan direktiivin 2 artiklan f alakohtaa, joka koskee osallistujan määritelmää.

Selvitysjärjestelmän osapuolista säädetään eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetulla lailla (1084/1999, jäljempänä *nettoutuslaki*). Lain 2 §:n 4 momentin mukaan selvitysjärjestelmän osapuolella tarkoitetaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu selvitysjärjestelmän toimintaan, sekä muuta näihin rinnastettavaa osapuolta. Määritelmä nyky muodossaan kattaa laajasti selvitysjärjestelmiin osallistuvat sekä näihin rinnastettavat osapuolet. Kansallisen lainsäädännön perusteella maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat voidaan lukea laissa tarkoitetuiksi yhteisöiksi, joten lakia ei ole tarpeen muuttaa direktiiviin tehtyjen muutosten takia.

Direktiivin 2 artiklan f-alakohtaan kuuluu myös jäsenvaltio-optio, joka mahdollistaa epäsuorien osallistujien vastuun rajoittamisen. Option käytölle ei nähdä perusteita, joten sitä ei esitetä otettavaksi käyttöön.

Toinen maksupalveludirektiivi

Pikamaksamisasetuksen 3 artiklalla muutetaan toista maksupalveludirektiiviä.

Pikamaksamisasetuksen perusteluiden mukaan toista maksupalveludirektiiviä on tarpeen muuttaa niiden maksulaitosten ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten osalta, jotka pyytävät osallistua tai osallistuvat selvitysdirektiivin mukaisiin nimettyihin maksujärjestelmiin. Muutettavat säännökset koskevat käyttäjien varojen suojaamista, hallinnointijärjestelmiä ja liiketoiminnan jatkuvuutta koskevia järjestelyjä.

Toisen maksupalveludirektiivin suojaamista koskevia vaatimuksia sääntelevään 10 artiklan 1 kohtaan lisätään viittaukset sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitoksiin. Muutos ei edellytä kansallisen sääntelyn muuttamista, sillä maksulaitoslain asiakasvarojen suojaamista koskeva 26 § soveltuu myös sähkörahayhteisöihin.

Direktiivin 35 artikla koskee pääsyä maksujärjestelmiin. Artiklan 2 kohtaa muutetaan siten, että maksulaitosten ja sähkörahayhteisöiden olisi mahdollista osallistua selvitysdirektiivin mukaisiin selvitysjärjestelmiin. Tältä osin vastaava muutos on tarpeen tehdä maksulaitoslain 41 §:ään. Lisäksi artiklan 3 kohtaan tehtäisiin 2 kohdan muutoksen huomioiva sanamuodon muutos, joka ei edellytä toimenpiteitä.

Direktiiviin lisätään uusi 35 a artikla, jossa asetetaan edellytyksiä nimettyihin maksujärjestelmiin osallistumista koskeville pyynnöille, kun on kyse maksulaitoksista ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitoksista. Artiklan 1 kohdassa nimettävät edellytykset liittyvät maksupalvelunkäyttäjien varojen suojaamiseen, hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiin sekä purkamissuunnitelmaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee määrittää kansallisesti menettely, jolla 1 kohdan noudattamista arvioidaan. Menettely voi olla itsearviointi, toimivaltaisen viranomaisen nimenomaista päätöstä koskeva vaatimus tai mikä tahansa muu menettely, jolla pyritään varmistamaan, että asianomaiset maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitokset noudattavat 1 kohtaa. Jäsenvaltioille on näin jätetty kansallista liikkumavaraa 2 kohdan mukaisen arviointimenettelyn suhteen, mutta 1 kohdassa nimetyt edellytykset tulee implementoida sellaisenaan lainsäädäntöön. Tämä edellyttää uusien säännösten lisäämistä maksulaitoslakin menettelytapoja koskevaan 6 lukuun.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Keskeisin pikamaksamisasetuksen edellyttämä muutos on SEPA-asetuksen 5 a–5 d artiklojen rikkomisesta määrättävistä kansallisista seuraamuksista säättäminen. Seuraamusten ehdotetaan olevan Finanssivalvonnasta annettuun lain (878/2008) 4 luvun mukaisia hallinnollisia seuraamuksia. Jäsenvaltioilla on kansallista liikkumavaraa sen osalta, minkälaiset seuraamukset SEPA-asetuksen 5 a–5 c artiklojen osalta säädetään. Näiden artiklojen osalta seuraamuksen ehdotetaan olevan Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n mukainen rikesakko.

Asetuksen 5 d artiklan rikkomisesta määrättävästä seuraamusmaksusta ja sen enimmäismäärästä ehdotetaan sääntelyä Finanssivalvonnasta annettuun lain 40 ja 41 a §:ään. Artiklan rikkomisesta tai laiminlyönnistä tulee määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu, jonka matalimmat mahdolliset enimmäismäärät on nimetty pikamaksamisasetuksessa. Näin ollen kansallista liikkumavaraa on jätetty vain vähän. Oikeushenkilöiden osalta seuraamusmaksun pienin mahdollinen enimmäismäärä on 10 prosenttia edellisen tilikauden liikevaihdosta. Luonnollisten henkilöiden osalta pienin mahdollinen enimmäismäärä on viisi miljoonaa euroa. Seuraamusmaksun kansallisten enimmäismäärien ehdotetaan olevan näiden asetuksessa mainittujen vähimmäistapojen mukaiset.

Maksupalvelulakiin (290/2010) ja maksulaitoslakiin (297/2010) ehdotetaan lisättävän tarpeelliset viittaukset pikasiirtoihin. Maksupalvelulakiin lisättävä pikasiirron määritelmä olisi yhdenmukainen pikamaksamisasetuksen vastaavan määritelmän kanssa. Lisäksi maksupalvelulakiin lisätään tarpeelliset informatiiviset viittaukset SEPA-asetuksen 5 a artiklaan.

Maksulaitosten ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten osalta on tarpeen tehdä muutoksia selvitysjärjestelmiin osallistumisesta. Maksulaitoslakiin lisätään muun muassa toisen maksupalveludirektiivin 35 a artiklassa edellytetty menettely, jolla selvitysjärjestelmiin osallistumista koskevia pyyntöjä arvioidaan.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Pikamaksamisasetuksen pääasialliset vaikutukset ovat taloudellisia ja ne kohdistuvat kuluttajiin, yrityksiin sekä laajemmin kansantalouteen ja yhteiskuntaan. U-kirjelmän 91/2022 vp 5 luvussa⁸ on avattu laajemmin komission vuonna 2022 laatimaa vaikutusarviota asetusehdotuksen pohjalta.

Koska kansallisessa lainsäädännössä on kyse pikamaksamisasetusta täydentävästä sääntelystä, on tarkoituksenmukaista arvioida suoraan velvoittavan asetuksen ja täydentävän lainsäädännön yhteisvaikutuksia. Pikamaksamisasetuksella jätetyllä kansallisella liikkumavaralla ei arvioida olevan vaikutusta perus- ja ihmisoikeuksiin.

Vaikutukset kuluttajiin

Kuluttajat lähtökohtaisesti hyötyvät välittömästi siirtyvistä maksuista, sillä tällöin varat ovat käytettävissä nopeammin kulutukseen ja investointeihin. Kuluttajien voi katsoa hyötyvän myös pikasiirtojen hintasääntelystä sekä maksun vastaanottajan nimen ja tilinumeron varmentavasta palvelusta. Jos kriittinen massa pikasiirtojen käyttäjiä saavutetaan, kuluttajat saavat laajamittaisesti käyttöön uuden reaaliaikaisen maksamistavan, jota on mahdollista hyödyntää niin tavanomaisilla kassoilla kuin verkko-ostoksissakin. Kuluttajien kannalta yhdenvertaisuutta lisää se, että jatkossa pikasiirtojen lähetyks- ja vastaanottopalveluita ovat velvollisia tarjoamaan kaikki tavanomaisia tilisiirtoja tarjoavat maksupalveluntarjoajat.

Kokonaisuutena tarkastellen pikamaksamisasetuksen vaikutukset riippuvat siitä, kuinka laajasti uutta maksamisratkaisua aletaan käyttää. On myös mahdollista, että kuluttajat eivät siirry laajamittaisesti hyödyntämään pikasiirtoihin perustuvaa maksamista. Nykyiselläänkin nopea maksaminen on mahdollista esimerkiksi lähimaksun tai erilaisten maksusovellusten avulla. Kuluttajien käytössä on jo tarjolla sovelluksia, joiden avulla on mahdollista tarkistaa maksun vastaanottaja ennen maksun suorittamista sekä lähettää ja vastaanottaa maksut välittömästi. Lisäksi kuluttajien on mahdollista saada erällä maksutavoilla, kuten luottokorteilla, lisäturvaa ostoksilleen.

Huomattavaa on, että pikasiirroilla voi olla kuluttajille myös mahdollisia negatiivisia vaikutuksia, jos niitä hyödynnetään esimerkiksi rikollisessa toiminnassa. Pikasiirrot mahdollistavat petoksella hankittujen varojen nopean siirtelyn tililtä toiselle, jolloin maksuja voi olla vaikeaa saada jäljitettyä, keskeytettyä ja palautettua alkuperäiselle tilille. Toisaalta tarkistamisen varmentavan palvelun voi odottaa laskevan maksupetosten määrää.

Vaikutukset yrityksiin

Lähtökohtaisesti pikasiirroilla on positiivinen vaikutus yrityksiin, sillä niiden avulla myyntulot on mahdollista saada nopeammin käyttöön yrityksissä. Lisäksi osto- ja myyntitapahtumissa pikasiirron reaaliaikaisuus tuo maksun tekijälle ja vastaanottajalle varmuuden maksun toteutumisesta. Pikasiirtopohjaiset maksusovellukset lisäävät kilpailua maksamisen markkinoilla. Lisäksi pikasiirrot tarjoavat kauppiaille uuden mahdollisen maksutavan jo olemassa olevien maksutavojen joukkoon.

Pikasiirtojen tarjoamisveloitteella on luonnollisesti vaikutuksia myös maksupalveluntarjoajiin. Niille maksupalveluntarjoajille, jotka eivät ole vielä ottaneet käyttöön pikasiirtojen lähetyks- tai

⁸ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Documents/U_91+2022.pdf#page=6

vastaanottovalmiutta, pikasiirtojen tarjoamisvelvoite merkitsee uuden järjestelmän perustamiskustannuksia. Kustannuksia aiheutuu myös pikasiirtojärjestelmien ylläpidosta. Maksupalveluntarjoajat saattavat siirtää kasvaneet kustannuksensa maksupalveluidensa käyttäjien maksettavaksi.

Maksupalveluntarjoajat todennäköisesti hyötyvät pakotteiden tarkistukseen tarkoitettua järjestelmästä. Uusi maksamisratkaisu mahdollistaa myös uudenlaiset innovaatiot ja kilpailuedun saavuttamisen niiden kautta. Tämä voi alentaa maksamisen kustannuksia esimerkiksi kauppiaina toimiville yrityksille. Kilpailuympäristön tasapuolisuutta turvaavat myös sanktiot niille toimijoille, jotka eivät noudata pikasiirtoihin liittyvää sääntelyä.

Toimintaedellytysten tasapuolisuutta turvaa osaltaan myös maksulaitosten ja sähkörahayhteisöiden pääsy nettoutuslain mukaisiin selvitysjärjestelmiin. Tämä voi auttaa niitä tarjoamaan pikasiirtoja tehokkaammin.

Vaikutukset kansantalouteen ja yhteiskuntaan

Kansantalouteen ja yhteiskuntaan liittyvien vaikutusten merkittävyys riippuu pitkälti siitä, miten laajasti uusi maksamisratkaisu otetaan käyttöön. Kansantalouden tasolla välittömästi siirtyvät varat mahdollistavat likviditeetin nopeamman kierron sekä mahdolliset uudet maksamisen innovaatiot.

4.3 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Seuraamussäännökset

Pikamaksamisasetuksella on jätetty vain rajoitetusti kansallista liikkumavaraa. Keskeisin arvioinnin kohde on ollut, millaisina pikamaksamisasetuksessa edellytetyt hallinnolliset seuraamukset säädetään osaksi kansallista lainsäädäntöä. Pikamaksamisasetuksessa edellytetään, että SEPA-asetuksen uusien 5 a–5 d artiklojen rikkomisesta määrättävien seuraamusten tulee olla tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Kuitenkin vain 5 d artiklan osalta on säädetty, että seuraamusten tulee olla luonteeltaan hallinnollinen enimmäissakko eli käytännössä Finanssivalvonnasta annetun lain mukainen seuraamusmaksu. Sen sijaan 5 a–5 c artiklojen osalta seuraamusten laatu ja suuruus on jätetty avoimeksi.

Valmistelussa on harkittu, tulisiko 5 a–5 c artiklojen osalta säätää seuraamukseksi maksupalvelulain 85 a §:n mukainen rikosoikeudellinen sakko vai Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n mukainen hallinnollinen rikemaksu. Hallinnollisen sanktion käyttöönoton edellytyksiä arvioitaessa on otettava huomioon sanktioinnin kohteena olevan teon tai laiminlyönnin luonne sekä sanktion suhde muihin hallinnollisiin ja rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Lainsäädäntöön ei tule ottaa säännöksiä voimakkaammista ohjauksen ja valvonnan keinoista kuin rikkomuksen vakavuus ja muut asiaan vaikuttavat seikat kussakin tapauksessa välttämättä edellyttävät.

SEPA-asetuksen seuraamuksia koskevan 11 artiklan nojalla on annettu maksupalvelulain 85 a §. Pykälässä yksilöidään ne SEPA-asetuksen artiklat, joiden laiminlyömisestä on tuomittava sakkoon maksupalvelurikkomuksesta. Myös SEPA-asetuksen uusista 5 a–5 c artikloista määrättävät seuraamukset olisi mahdollista sisällyttää 85 a §:ään. Maksupalvelulain 85 a §:ssä omaksuttu sääntelymalli kuitenkin muodostaa selkeän poikkeuksen pääsäännöstä, sillä tavallisesti rahoitusmarkkinasääntelyssä tällaisista laiminlyönneistä tai rikkomuksista määrätään hallinnollinen seuraamus.

Hallinnollisten sanktioiden riittävyttä suhteessa rikosoikeudellisiin rangaistuksiin on harkittava, jos laiminlyönnin tai rikkomuksen kohteena on merkittävä oikeushyvä, rikkomus on erityisen moitittava ja teon selvittäminen edellyttää rikostutkintaan rinnastuvia tutkintavaltuuksia. Tällaisia erityistä merkittävyyttä korostavia seikkoja ei kuitenkaan liity 5 a–5 c artikloihin. Rikosoikeudellisen rangaistuksen käyttöön tulee ultima ratio -periaatteen mukaisesti turvautua vasta viimesijaisena keinona, joten hallinnollisten sanktioiden katsotaan olevan johdonmukaisempi ja oikeasuhtaisempi seuraamus 5 a–5 c artiklojen rikkomisesta.

Hallinnollisen rikemaksun määrääminen 5 a–5 c artiklojen rikkomisesta on myös linjassa voimassa olevan sääntelyn kanssa. Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan rikemaksu määrätään sille, joka rikkoo luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 6 a §:ssä tarkoitettuja perusmaksutilin ominaisuuksia tai palveluntarjontaa koskevat velvollisuudet. Pikasiirtojen ominaisuuksia sääntelevien 5 a–5 c artiklojen rikkomisen muistuttaa luonteeltaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 6 a §:n rikkomista. Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n 4 momentin mukaan erityisen moitittavasta teosta tai laiminlyönnistä voidaan rikemaksun sijaan määrätä seuraamusmaksu. Näin voidaan varmistaa oikeasuhtainen sanktio vakavammista rikkomuksista myös artiklojen 5 a–5 c osalta.

Selvitysjärjestelmään osallistumisen edellytysten arviointi

Kansallista liikkumavaraa on jätetty myös menettelylle, jolla arvioidaan selvitysiäriestelmiin osallistumista koskevia pyyntöjä. Menettely voi asetuksen mukaan olla itsearviointi, toimivaltaisen viranomaisen nimenomaista päätöstä koskeva vaatimus tai mikä tahansa muu menettely, jolla pyritään varmistamaan, että asianomaiset maksulaitokset ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitokset noudattavat toisen maksupalveludirektiivin artiklan 35 a mukaisia edellytyksiä. Menettelyksi ehdotetaan itsearviointia, jonka riittävyden Finanssivalvonta arvioi. Pelkän itsearvioinnin ei katsota riittävän, koska maksujen lopullisuuteen perustuvat nettoutusjärjestelmät ovat systemaattisesti merkittäviä. Etukäteisarviointi on tarpeen, jotta järjestelmässä toimivien luottavuudesta on mahdollista varmistua.

Selvitysjärjestelmän osapuolten vastuu

Valmistelussa on myös harkittu selvitysdirektiiviin liittyvää kansallista optiota. Selvitysdirektiivin 2 artiklan f alakohdan mukaan jäsenvaltio voi päättää, että epäsuoraa osallistujaa voidaan pitää osallistujana, mikäli tämä on perusteltua järjestelmäriskin takia. Tämä ei kuitenkaan rajoittaisi sen osallistujan vastuuta, jonka kautta epäsuora osallistuja välittää siirtomääräyksiä järjestelmään. Tällaista vastuunrajoitusta ei ole nähty tarpeelliseksi ottaa käyttöön, koska toimijat voivat keskinäisillä sopimuksillaan päättää tarkoituksenmukaisimmasta tavasta jakaa vastuu.

5 Lausuntopalaute

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Maksupalvelulaki

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentin 2 kohtaan lisättäisiin maininta pikasiirroista. Maksupalvelulakia sovellettaisiin myös pikasiirtoina toteutettaviin maksutapahtumiin.

Pykälään lisättäisiin *uusi 4 momentti*, joka sisältäisi informatiivisen viittauksen SEPA-asetukseen. Pikamaksuja koskevia säännöksiä sisältyy maksupalvelulain ohella SEPA-asetukseen, joka on sellaisenaan suoraan sovellettavaa oikeutta.

6 §. *Maksun sivullisittomuutta ja oikea-aikaisuutta koskevien säännösten soveltamisala.* Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin tilisiirtojen ja suoraveloituksen oheen viittaus maksutapahtumiin, jotka toteutetaan pikasiirtoina. Säännös soveltuisi tältä osin lähinnä hyvin harvinaisiin tilanteisiin, joissa aloite pikasiirrolle tehdään paperipostin välityksellä, ja maksaja joutuu konkurssiin maksutoimeksiannon antamisen jälkeen.

8 §. *Määritelmät.* Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin *uusi 6 a kohta* pikasiirroista. Pikasiirrot määriteltäisiin samoin kuin pikamaksamisasetuksessa välittömiksi, ympärivuorokautisiksi ja kaikkina kalenteripäivinä toteutettaviksi tilisiirroiksi. Pikasiirrot siis muodostavat uuden tilisiirtojen alakategorian, ja niihin sovellettaisiin näin ollen pitkälti samaa sääntelyä kuin tilisiirtoihin.

39 §. *Maksutoimeksiannon vastaanottohetki.* Pykälään lisättäisiin *uusi 4 momentti*, jonka mukaan pikasiirron vastaanottoajankohta määräytyy SEPA-asetuksen uuden 5 a artiklan 3 kohdan mukaan.

Pykälän *2 momentin* mukaan maksupalvelun käyttäjän ja hänen palveluntarjoajansa on mahdollista sopia maksutoimeksiannon toteuttamisesta tietyssä päivänä. Tällöin kyseistä päivää pidetään maksutoimeksiannon vastaanottohetkenä. SEPA-asetuksen 5 a artiklan 3 kohdan 2 alakohdan mukaan pikasiirtona toteutettavan maksutoimeksiannon vastaanottoajankohta taas on sovittu ajankohta riippumatta kellonajasta tai kalenteripäivästä.

Pykälän *3 momentin* mukaan, jos *1 tai 2 momentissa* tarkoitettu ajankohta ei ole maksajan palveluntarjoajan työpäivä, palveluntarjoajan katsotaan vastaanottaneen maksutoimeksiannon seuraavana työpäivänä. SEPA-asetuksen 5 a artiklan 3 kohdan 1 alakohdan mukaan pikasiirtoa koskevan maksutoimeksiannon vastaanottoajankohta on kuitenkin se ajankohta, jona maksajan maksupalveluntarjoaja on vastaanottanut sen kellonajasta tai kalenteripäivästä riippumatta.

46 §. *Maksutapahtuman toteuttamisesta perittävät kulut.* Pykälän *2 momenttiin* sisältyvä viittaus SEPA-asetukseen päivitetäisiin. Koska SEPA-asetus mainittaisiin 1 §:n uudessa 4 momentissa, ei tässä yhteydessä olisi tarpeen viitata asetuksen koko nimeen.

47 §. *Maksajan palveluntarjoajan noudatettava toteuttamisaika.* Pykälään lisättäisiin *uusi 2 momentti*, jonka mukaan toteuttamisaika määräytyy pikasiirtojen tapauksessa SEPA-asetuksen 5 a artiklan 4 kohdan b ja c alakohtien mukaisesti.

Pykälän *1 momentissa* säädetään, että maksajan palveluntarjoajan on maksettava maksutapahtuman rahamäärä maksunsaajan palveluntarjoajan tilille viimeistään maksutoimeksiannon vastaanottamista seuraavana työpäivänä tai, jos maksutapahtuma on käynnistetty paperilla, vastaanottamista seuraavana toisena työpäivänä. Pikasiirtojen tapauksessa maksajan maksupalveluntarjoajan on kuitenkin reagoitava välittömästi, ja maksu on toteutettava 10 sekunnissa. Lisäksi maksunsaajan maksupalveluntarjoajan on 10 sekunnissa vahvistettava maksutapahtuman loppuun saattaminen maksajan maksupalveluntarjoajalle.

51 §. *Arvopäivä.* Pykälään lisättäisiin *uusi 3 momentti*, jonka mukaan maksunsaajan maksutilin hyvityksen arvopäivä määräytyy SEPA-asetuksen artiklan 5 a kohdan 4 alakohdan d mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan maksunsaajan maksutilin hyvityksen arvopäivän on oltava viimeistään se työpäivä, jona maksutapahtuman rahamäärä maksetaan maksunsaajan palveluntarjoajan tilille. Uudessa 3 momentissa täsmennettäisiin, että maksunsaajan maksutilille panon arvopäivän tulee olla työpäivistä riippumatta sama päivä, jona maksunsaajan maksupalveluntarjoaja hyvittää maksutapahtuman määrän maksunsaajan maksutilille.

64 §. *Vastuu maksajan käynnistämästä toteuttamatta jääneestä taikka virheellisesti tai myöhässä toteutetusta maksutapahtumasta.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että pikasiirtojen yhteydessä sovellettaisiin lisäksi SEPA-asetuksen 5 a artiklan 5 kohtaa.

Kohdassa 5 täsmennetään, että jos maksajan maksupalveluntarjoaja ei ole saanut maksunsaajan maksupalveluntarjoajalta viestiä, jossa vahvistetaan, että varat on asetettu saataville maksunsaajan maksutilille 10 sekunnin kuluessa vastaanottoajankohdasta, maksajan maksupalveluntarjoajan on välittömästi saatettava maksajan maksutili siihen tilaan, jossa se olisi ilman maksutapahtumaa. Voimassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön nähden uutta olisi maksunsaajan maksupalveluntarjoajan velvollisuus ilmoittaa maksunsaajan maksupalveluntarjoajalle varojen saatavilla olosta 10 sekunnissa.

6.2 Maksulaitoslaki

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 2 momentin 2 kohtaan lisättäisiin maininta pikasiirroista. Maksulaitoslakia sovellettaisiin myös maksupalvelulaisissa tarkoitettuihin maksutapahtumiin, jotka toteutetaan pikasiirtoina.

40 a §. *Nimettyihin maksujärjestelmiin osallistumista koskevan pyynnön edellytykset.* Pykälä olisi uusi ja sillä implementoitaisiin toiseen maksupalveludirektiiviin lisätyn uuden 35 a artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta. Pykälässä kuvattaisiin tarvittavat toimenpiteet, joita maksulaitoksilta ja sähkörahayhteisöiltä vaaditaan selvitysjärjestelmiin osallistumiseksi.

40 b §. *Edellytykset asiakasvarojen suojaamisesta koskevalle kuvaukselle.* Pykälä olisi uusi ja sillä implementoitaisiin toiseen maksupalveludirektiiviin lisätyn uuden 35 a artiklan 1 kohdan toinen alakohta.

40 c §. *Edellytykset hallinnointijärjestelmiä koskevalle kuvaukselle.* Pykälä olisi uusi ja sillä implementoitaisiin toiseen maksupalveludirektiiviin lisätyn uuden 35 a artiklan 1 kohdan kolmas alakohta.

40 d §. *Edellytykset purkautumissuunnitelmalle.* Pykälä olisi uusi ja sillä implementoitaisiin toiseen maksupalveludirektiiviin lisätyn uuden 35 a artiklan 1 kohdan neljäs alakohta.

40 e §. *Maksujärjestelmiin osallistumista koskevan pyynnön arviointi.* Pykälä olisi uusi ja sillä implementoitaisiin toiseen maksupalveludirektiiviin lisätyn uuden 35 a artiklan 2 kohta. Kohdan mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä menettely, jolla 35 a artiklan 1 kohdan noudattamista arvioidaan.

Tämä kansallinen menettely toteutettaisiin maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön laatimana itsearviointina, jonka riittävyyden Finanssivalvonta arvioi. Itsearviointinsa toimiaan tulisi laatia 40 a §:n mukaiset asiakirjat ja selvittää, miten asiakirjat täyttävät 40 b, 40 c ja 40 d §:ssä asetetut edellytykset. Finanssivalvonta arvioisi toimitettujen asiakirjojen ja selvitysten riittävyyden. Toimitettua itsearviointia tulisi pitää riittävänä, mikäli saadut selvitykset täyttäisivät pykälissä 40 a, 40 b, 40 c ja 40 d asetetut edellytykset.

Pykälän 2 momentin mukaan Finanssivalvonta voisi pyytää lisätietoja, mikäli itsearvioinnissa on puutteita. Mikäli lisätietoja ei toimiteta tai ne eivät korjaisi havaittuja puutteita, Finanssivalvonta voisi kieltää puutteellisen itsearvioinnin perusteella maksulaitosta tai sähkörahayhteisöä osallistumasta maksujärjestelmiin.

41 §. Poikkeus oikeudesta päästä maksujärjestelmään. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin vastaamaan toisen maksupalveludirektiivin 35 artiklan 2 kohtaan tehtyä muutosta. Muutos merkitsee kansallisessa lainsäädännössä sitä, että maksulaitokset ja sähkörahayhteisöt pääsisivät osallistumaan nettoutuslain mukaisiin selvitysjärjestelmiin.

48 a §. Seuraamusmaksu. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, joka sisältäisi informatiivisen viittauksen. Viittauksen mukaan SEPA-asetuksen nojalla määrättävistä seuraamusmaksuista säädetään Finanssivalvonnasta annetussa laissa.

6.3 Laki Finanssivalvonnasta

38 §. Rikemaksu. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 12 kohta. Kohdalla annettaisiin SEPA-asetuksen 11 artiklan 1 a kohdan mukaisesti 5 a–5 c artiklojen rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia koskevat säännöt. 11 kohtaan tehtäisiin sen johdosta tekninen muutos.

Rikemaksua ei kuitenkaan määrättäisi 11 artiklan 1 c kohdan mukaisesti tilanteissa, joissa 5 a artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaista käytettävissä oloa koskevaa vaatimusta rikotaan suunniteltujen ylläpitotoimien takia.

40 §. Seuraamusmaksu. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 14 kohta. Kohdalla annettaisiin SEPA-asetuksen 11 artiklan 1 a kohdan mukaisesti 5 d artiklan rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia koskevat säännöt. 13 kohtaan tehtäisiin sen johdosta tekninen muutos.

41 a §. Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa. Pykälään lisättäisiin uusi 22 momentti. Momenttiin sisältyisivät SEPA-asetuksen 11 artiklan 1 b kohdan mukaiset säännökset 5 d artiklan rikkomisen seuraamuksista. Tämän johdosta nykyinen 22 momentti siirtyisi 23 momentiksi.

7 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. huhtikuuta 2025.

8 Toimeenpano ja seuranta

Komissio toteuttaa pikamaksamisasetusta koskevan arvioinnin ja laatii mahdollisen lainsäädäntöehdotuksen vuonna 2028.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksen 3. lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi rikemaksusta ja seuraamusmaksusta. Finanssivalvonta voisi määrätä rike- tai seuraamusmaksun SEPA-asetuksessa säädettyjen velvollisuuksien rikkomisesta tai laiminlyönnistä.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (esim. PeVL 9/2019 vp, s. 2, PeVL 1/2018 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen

esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan seuraamusmaksut eivät ole perustuslain 81 §:n mielessä veroja tai maksuja vaan lainvastaisesta teosta määrättäviä sanktioluonteisia hallinnollisia seuraamuksia. Perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista. Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (esimerkiksi PeVL 14/2013 vp). Lisäksi säännösten tulee täyttää sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (esimerkiksi PeVL 28/2014 vp).

SEPA-asetuksen 5 d artiklaan liittyvien seuraamusten osalta kansallista liikkumavaraa on jätetty vähän. Asetuksessa on edellytetty seuraamusten olevan tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia sekä säädetty hallinnollisen seuraamusmaksun pienimmästä mahdollisesta enimmäismäärästä oikeushenkilön ja luonnollisen henkilön osalta. Kansallista liikkumavaraa on näin mahdollista käyttää vain seuraamusmaksujen enimmäismäärien korottamiseen.

SEPA-asetuksen 5a–5 c artiklojen rikkomisesta ja laiminlyönnistä määrättävien seuraamusten edellytetään myös olevan tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Niin kutsutun vastaavuusperiaatteen mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että seuraamus EU-oikeuden rikkomisesta määritellään perusteiltaan ja menettelyiltään vastaavalla tavalla kuin kansallisen oikeuden samanlainen ja vakavuudeltaan rinnastettava rikkomisen. Finanssivalvonnasta annetussa laissa vastaavista rikkomuksista määrätään osiossa 4.3 kuvatulla tavalla 38 §:n mukainen rikesakko.

Lakiehdotukseen sisältyvät säännökset hallinnollisesta seuraamus- ja rikemaksusta vastaavat luonteeltaan ja sisällöltään voimassa olevaan lainsäädäntöön jo sisältyviä säännöksiä. Finanssivalvonnan määrittämiin rike- ja seuraamusmaksuihin voidaan hakea muutosta Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:n mukaisesti, jolloin oikeusturvavaatimus toteutuu perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla.

Ponsi

Koska pikamaksamisasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maksupalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maksupalvelulain (290/2010) 1 §:n 2 momentin 2 kohta, 6 §, 46 §:n 2 momentti ja 64 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 2 momentin 2 kohta, 46 §:n 2 momentti ja 64 §:n 1 momentti laissa 898/2017, ja
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 59/2016 ja 898/2017, uusi 4 momentti, 8 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 898/2017, uusi 6 a kohta ja 39 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 898/2017, uusi 4 momentti, 47 §:ään uusi 2 momentti ja 51 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraaviin maksupalveluihin:

2) maksutapahtuman toteuttaminen tilisiirtona, pikasiirtona, varojen siirtona palveluntarjoajan maksutilille, suoraveloituksena taikka maksukortilla tai muulla maksuvälineellä;

Maksutapahtumista, joissa maksutapahtuma toteutetaan pikasiirtona, säädetään euromääräisiä tilisiirtoja ja suoraveloituksia koskevista teknisistä ja liiketoimintaa koskevista vaatimuksista sekä asetuksen (EY) N:o 924/2009 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 260/2012, jäljempänä SEPA-asetus.

6 §

Maksun sivullisittovuutta ja oikea-aikaisuutta koskevien säännösten soveltamisala

Lain 8 lukua sovelletaan vain maksutapahtumaan, joka toteutetaan tilisiirtona, pikasiirtona tai suoraveloituksena.

8 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6 a) *pikasiirrolla* tilisiirtoa, joka toteutetaan välittömästi, ympärivuorokautisesti ja kaikkina kalenteripäivinä;

39 §

Maksutoimeksiannon vastaanottohetki

Poiketen siitä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, jos maksutoimeksianto toteutetaan pikasiirtona, vastaanottoajankohta määräytyy SEPA-asetuksen 5 a artiklan 3 kohdan mukaan.

46 §

Maksutapahtuman toteuttamisesta perittävät kulut

Maksunsaaja ei saa periä maksua sellaisten maksuvälineiden käytöstä, joihin liittyvistä siirtohinnoista säädetään korttimaksujen siirtohinnoista koskevan asetuksen II luvussa eikä maksupalveluista, joihin sovelletaan SEPA-asetusta.

47 §

Maksajan palveluntarjoajan noudatettava toteuttamisaika

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, jos maksutoimeksianto toteutetaan pikasiirtona, vastaanottoajankohta määräytyy SEPA-asetuksen 5 a artiklan 4 kohdan alakohtien b ja c mukaan.

51 §

Arvopäivä

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, jos maksutoimeksianto toteutetaan pikasiirtona, maksunsaajan maksutilin hyvityksen arvopäivä määräytyy SEPA-asetuksen 5 a artiklan 4 kohdan alakohdan d mukaan.

64 §

Vastuu maksajan käynnistämästä toteuttamatta jääneestä taikka virheellisesti tai myöhässä toteutetusta maksutapahtumasta

Jos maksajan käynnistämä maksutapahtuma on jäänyt toteuttamatta tai se on toteutettu virheellisesti, maksajan palveluntarjoajan on ilman aiheutonta viivytystä palautettava maksutapahtuman rahamäärä maksajalle tai palautettava maksajan maksutili siihen tilaan, jossa se olisi ollut ilman veloitusta. Maksajan maksutilin hyvityksen arvopäivän on oltava viimeistään se päivä, jona maksutapahtuman rahamäärä veloitettiin. Jos maksutapahtuma on toteutettu pikasiirtona, sovelletaan lisäksi SEPA-asetuksen 5 a artiklan 5 kohtaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

maksulaitoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maksulaitoslain (297/2010) 1 §:n 2 momentin 2 kohta, 41 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 41 §:n 1 momentti laissa 890/2017, ja
lisätään 6 lukuun uusi 40 a–40 e § ja 48 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 259/2013, 58/2016 ja 890/2017, uusi 4 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraaviin maksupalveluihin:

2) maksutapahtuman toteuttaminen maksupalvelulaissa (290/2010) tarkoitettuna tilisiirtona, pikasiirtona, varojen siirtona palveluntarjoajan maksutilille, suoraveloituksena taikka maksukortilla tai muulla maksuvälineellä;

40 a §

Maksujärjestelmiin osallistumista koskevan pyynnön edellytykset

Maksulaitosten ja sähkörahayhteisöjen, jotka pyytävät eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysriestelmän ehdoista annetun lain (1084/1999) mukaisesti nimettyihin järjestelmiin osallistumista tai osallistuvat niihin, on laadittava:

1) kuvaus 26 §:n mukaisista maksupalvelunkäyttäjien varojen suojaamiseksi toteutetuista toimenpiteistä;

2) kuvaus maksulaitoksen tai sähkörahayhteisöjen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2554 artikloihin 6 ja 7 liittyvistä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä ja sisäisestä valvontamekanismeista sellaisten maksupalvelujen tai sähköisen rahan palvelujen osalta, joita se aikoo tarjota, mukaan lukien hallinnolliset, riskinhallinta- ja kirjanpitomenettelyt, sekä kuvaus maksulaitoksen tai sähkörahayhteisöjen tieto- ja viestintätekniikkapalvelujen käyttöä koskevista järjestelyistä; ja

3) purkautumissuunnitelma toiminnan keskeytymisen varalta.

40 b §

Edellytykset asiakasvarojen suojaamisesta koskevalle kuvaukselle

Sovellettaessa 40 a §:n 1 momentin 1 kohtaa, jos maksulaitos tai sähkörahayhteisö suojaa 26 §:n 2 momentin mukaisesti maksupalvelunkäyttäjien varat tallettamalla varoja luottolaitoksessa olevalle erilliselle tilille tai sijoittamalla kotijäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten määrittämään turvalliseen, likvidiin ja vähäriskiseen varallisuuteen, tällaista suojaamista varten toteutettujen toimenpiteiden kuvauksen on tapauksen mukaan sisällettävä seuraavaa:

a) kuvaus sijoituspolitiikasta, jolla varmistetaan, että valittu varallisuus on likvidiä, turvallista ja vähäriskistä;

b) niiden henkilöiden määrä, joilla on pääsy suojaavaan tiliin, ja heidän tehtävänsä;

c) kuvaus hallinto- ja täsmäytysmenettelystä, jolla varmistetaan, että maksupalvelunkäyttäjien varat suojataan maksupalvelunkäyttäjien etua silmällä pitäen maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön muiden velkojien saatavia vastaan, erityisesti maksukyvyttömyystapauksessa;

d) jäljennös luottolaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen luonnoksesta;

e) maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön nimenomainen ilmoitus 26 §:n noudattamisesta.

Sovellettaessa 40 a §:n 1 momentin 1 kohtaa, jos maksulaitos tai sähkörahayhteisö suojaa 26 §:n 3 momentin mukaisesti maksupalvelunkäyttäjän varat vakuutusyhtiön tai luottolaitoksen antamalla vakuutuksella tai vastaavalla vakuudella, tällaista suojaamista varten toteutettujen toimenpiteiden kuvauksen on sisällettävä seuraavaa:

a) vahvistus siitä, että vakuutuksen tai vastaavan vakuuden antanut vakuutusyhtiö tai luottolaitos on yhteisö, joka ei kuulu maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön kanssa samaan konserniin;

b) yksityiskohtaiset tiedot käytössä olevasta täsmäytysmenettelystä, jolla varmistetaan, että vakuutus tai vastaava vakuus on aina riittävä maksulaitoksen tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitoksen suojaamisvelvoitteiden täyttämiseksi;

c) kattavuuden kesto ja uusimisen ehdot;

d) jäljennös vakuutussopimuksesta tai vastaavasta vakuudesta taikka niiden luonnoksista.

40 c §

Edellytykset hallinnointijärjestelmiä koskevalle kuvaukselle

Sovellettaessa 40 a §:n 1 momentin 2 kohtaa kuvauksessa on osoitettava, että kyseisessä alakohdassa tarkoitetut hallinnointi- ja ohjausjärjestelmät, sisäiset valvontamekanismit ja tieto- ja viestintätekniikan käyttöä koskevat järjestelyt ovat oikeasuhteisia, asianmukaisia, vakaita ja riittäviä. Lisäksi hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiin ja sisäisiin valvontamekanismeihin on sisällyttävä:

a) maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön havaitsemien riskien kartoitus, mukaan lukien riskien tyyppi ja menettelyt, joita maksulaitos tai sähkörahayhteisö on ottanut käyttöön tai aikoo ottaa käyttöön tällaisten riskien arvioimiseksi ja ehkäisemiseksi;

b) säännöllisten ja jatkuvien tarkastusten suorittamista koskevat eri menettelyt, mukaan lukien tiedot tarkastusten tiheydestä ja niihin osoitetuista henkilöstöresursseista;

c) kirjanpitoimenettelyt, joilla maksulaitos tai sähkörahayhteisö kirjaa taloudelliset tietonsa ja raportoi niistä;

d) sen henkilön tai niiden henkilöiden henkilöllisyys, joka tai jotka ovat vastuussa sisäisen valvonnan toiminnoista, mukaan lukien säännölliset ja jatkuvat tarkastukset sekä vaatimustenmukaisuuden valvonta, ja kyseisen henkilön tai kyseisten henkilöiden ajantasaiset ansioluettelot;

e) kaikkien sellaisten tilintarkastajien henkilöllisyys, jotka eivät ole tilintarkastuslain 1 luvun 2 §:n 1 kohdan mukaisia tilintarkastajia;

f) ylimmän hallintoelimen ja tapauksen mukaan muun valvontaelimen tai -komitean kokoonpano;

g) kuvaus siitä, miten ulkoistettuja toimintoja seurataan ja valvotaan maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön sisäisen valvonnan laadun heikkenemisen estämiseksi;

h) kuvaus siitä, miten asiamiehiä ja sivukonttoreita seurataan ja valvotaan maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön sisäisen valvonnan puitteissa;

i) jos maksulaitos tai sähkörahayhteisö on toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan säännellyn yhteisön tytäryhtiö, kuvaus konsernin hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä.

40 d §

Edellytykset purkautumissuunnitelmalle

Sovellettaessa 40 a §:n 1 momentin 3 kohtaa purkamissuunnitelma on mukautettava maksulaitoksen tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitoksen suunniteltuun kokoon ja liiketoimintamalliin, ja siihen on sisällyttävä kuvaus lieventämistoimenpiteistä, jotka maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön on toteutettava maksupalvelujensa lopettamisen yhteydessä ja joilla varmistetaisiin keskeneräisten maksutapahtumien toteuttaminen ja voimassa olevien sopimusten irtisanominen.

40 e §

Maksujärjestelmiin osallistumista koskevan pyynnön arviointi

Maksulaitosten ja sähkörahayhteisöjen, jotka pyytävät eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain (1084/1999) mukaisesti nimettyihin järjestelmiin osallistumista tai osallistuvat niihin, on laadittava itsearviointi 40 a, 40 b, 40 c, 40 d ja 40 e §:n noudattamisesta.

Itsearviointi on toimitettava Finanssivalvonnalle, joka arvioi itsearvioinnin riittävyyden. Jos Finanssivalvonta arvioi itsearvioinnin puutteelliseksi, se voi pyytää maksulaitosta tai sähkörahayhteisöä toimittamaan lisätietoja. Mikäli lisätietoja ei toimiteta tai toimitettuja lisätietoja ei arvioida riittäviksi, Finanssivalvonta voi kieltää maksulaitosta tai sähkörahayhteisöä osallistumasta 1 momentissa tarkoitettuihin maksujärjestelmiin.

41 §

Poikkeus oikeudesta päästä maksujärjestelmään

Mitä 40 §:ssä säädetään, ei koske maksujärjestelmää, johon voivat osallistua yksinomaan samaan ryhmään kuuluvat palveluntarjoajat.

48 a §

Seuraamusmaksu

Euromääräisiä tilisiirtoja ja suoraveloituksia koskevista teknisistä ja liiketoimintaa koskevista vaatimuksista sekä asetuksen (EY) N:o 924/2009 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 260/2012 nojalla määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 38, 40 ja 41 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 38 §:n 1 momentin 11 kohta ja 40 §:n 2 momentin 13 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 38 §:n 1 momentin 11 kohta laissa 184/2023 ja 40 §:n 2 momentin 13 kohta laissa /2024, ja

lisätään 38 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 752/2012, 254/2013, 1198/2014, 1055/2016, 893/2017, 316/2020, 379/2021, 153/2022, 205/2022 ja 184/2023, uusi 12 kohta, 40 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1071/2017, 1108/2018, 316/2020, 379/2021, 599/2021, 941/2021, 214/2022 ja /2024, uusi 14 kohta ja 41 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 241/2018, 524/2021, 954/2021, 205/2022, 214/2022, 192/2023 ja 403/2024, uusi 22 momentti, jolloin nykyinen 22 momentti siirtyy 23 momentiksi, seuraavasti:

38 §

Rikemaksu

Finanssivalvonta määrää rikemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

11) laiminlyö tai rikkoo eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain 8 §:n 3 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden;

12) laiminlyö tai rikkoo euromääräisiä tilisiirtoja ja suoraveloituksia koskevista teknisistä ja liiketoimintaa koskevista vaatimuksista sekä asetuksen (EY) N:o 924/2009 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 260/2012, jäljempänä *SEPA-asetus*, 5a artiklaa pikasiirtotapahtumista, 5 b artiklaa pikasiirtoihin liittyvistä palvelumaksuista ja maksunsaajan tarkistamisesta tai 5 c artiklaa maksunsaajan tarkistamisesta tilisiirtojen tapauksessa.

40 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu määrätään myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo:

13) EU:n DORA-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua finanssiyhteisöä velvoittavia mainitun asetuksen 5–14 artiklan säännöksiä TVT-riskin hallinnasta, 17–19 artiklan säännöksiä TVT:hen liittyvien poikkeamien hallinnasta, luokittelusta ja raportoinnista, 24–27 artiklan säännöksiä digitaalisen häiriönsietokyvyn testauksesta tai 28–30 artiklan säännöksiä kolmansiin osapuoliin liittyvän TVT-riskin hallinnasta;

14) EU:n SEPA-asetuksen 5 d artiklassa tarkoitetun maksupalvelunkäyttäjien seurannan sen varmistamiseksi, onko maksupalvelunkäyttäjä kohdennettujen taloudellisten rajoittavien toimenpiteiden kohteena oleva henkilö tai yhteisö.

41 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Jos seuraamusmaksu koskee 40 §:n 2 momentin 14 kohdassa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön vuotuisesta nettomääräisestä kokonaisliikevaihdosta edellisellä tilikaudella sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi